

САГА ОЛОХ

ХАБЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

© 48 (7121). © 1991 онд. Муус устар 18-нүнэ. Чэппиэр © Сыаната 8 харчы

ОРОЙУОН ҮЛЭНЭН ХАРДЫЛАРА

1991 сыл бастагы кварталын түмүктөрү

Оройуон совхозтарыгар сыл бастагы кварталыгар 2360 ынах төрөтө, ити ааспыт сыл туһааннаах нэмнээхтээхтэр 190-нан ордук курдук араары, 133 тоннанан аймаах үүтү ылыбыт. Ити иһигар Субуруускай аатынан совхоз 40, «Чурапчы» совхоз 88 тоннанан аймаах, Болтонголорго ынах төрөһүнэ ааспыт, сыл лаагар залла албээбитин үрдүккэ, үүт ыамык быдырыныгы табымын 38 тоннанан сыппакка иһэллэр. Быдыраан биһир ынактан үүтү ыаһын оройуон үрдүнэн 233 тг төгөһөһүт эбит буолларын, быайыл итин 25 тг нэмтаттыбыт. Субуруускай аатынан, «Чурапчы», «Мугудай», «Бахсы» совхозтар өссө иһэллэхтөр.

Аасыят сайын совхозтар 25842 тонна дорох-хой аһмалыгы советтунна-жазыттар, аны иштаттар урукку сылар — курдук совхозу катэспатахтар, байлар сир ылан оттоо-буттар. Игини таһына совхозтар государство-тан 7313 тонна комби-корму уонна фураһа аһылаластыттар, байла-ра үүнэрбит бурдунта-рытан 2384 тонна сүөһү аһыллар унутта-ра. Аасыят сылга сого-туолкаламмыт оту, сии-лэни, соломоһу аһыл-ляк единицаттар таһааран 1981 сылы кытта тэ-лээн керөр буоллаха, 2799 центнеринэн орду-к ээ. Аны 1982 сыл тох-сунуу I күнүсээди туру-гуһан оройуон үрдүнэн 26440 ынах сүөһү баар, ол иһиттан совхозтарга — 18780-на. Оттон быһы-лы сыл тохсунуу I кү-нүсээди туругуһан 24983 ынах сүөһү, иһиттан со-вхозтарга — 17104-дэ, баа-ра. Көстөрүн курдук, аһыллар элбэһин урдук, сүөһү уопсай ахсаанын биллэрдик аччатыбын. Онон сүөһү аһыллыһан бааһа хааччылыбыт курдук этибит эрэри, он-тукабыт көндөй буолла, ные хаар ортого совхоз-тар отторо эстан иһин-эргээ тэстэллэр.

Государства 919 тонна, асфальт сын тууааннаах кэмминэсэтиин 371 тоннаан кыра үүтү түт.

Николай Гаврильевич Адамов Чакырга аан бастаннан 1989 смдлаахха 24 ынаар ынаа дьне кэргэн арендатынан көрүүгө-хараылыгы ылбыта. Ити сыа Адамовтар бэйэдэрин унаабыларыгар хотон, күрүө-хаһаа туттан, үрдүткөн олорон үлэтииллэр. Предприятие салаатата кинилэри отууан, бурдугууан тийгин басыаха хааччылар.

Дня жоргон насныт сылы барыстаах-
тын түмүктээбит: совхозка 43 тонна
бастын хаачыстыбалаах үүтү, 8 центнер
эти туттарбыта. Бу күнүгүтэ жоргоннон
Зоя Николаевна ууна Николай Гаври-

тардыбыт. Предналог
кратца уопсай туттарыт-
тан 55 бырыһыанын
ылар. Оройуон нэһилич-
кэтин үрүү аһыһаа хаач-
чыһыы быһаана 65 эрэ
бырыһыан толоруллар.
Үүт хаачыстыбата Карл
Маркс аатынан, Субу-
руускай аатынан, Эрилик
Эрестин аатынан уопсай
«Дурапчы» совхозтарга
олус мөлтөх. Холобур,
Карл Маркс аатынан сов-
хоз туттарыт үүтүтүн
биир да кг бастакы суор-
таадыһы барбата, оһу
таһынан 14 центнер үү-
тү буюту оһордо.

Совхозтар 1991 жылга кирип баран 474 ынах сүөһүнү республикага туттардылар. Бир сүөһү орто ыйааһына бара-суда 331 кг тагымста, оттон «Чурапчы» совхоз туттарбыт 83 төбөтүн орто ыйааһына 289 эра кг бволда.

Үс мйга оройуон үрдүнэн 136 ынах сүөһү көһүнүнэн аэбууттан 61-рз — сагга төрүүх. Сүөһү туһата суох өлүүтэ ааспыт сый туһаанаах көмөн мыйта таһыстахха 29 төбөнөн албата, сүөһү өлүүтэ «Мутудай» соххотан ураты хаһаайыстыбаларга барыларыгар тарьаста. Ынаада уонна тингэһин буоһатын графига оройуон үрдүнэн 60 эрз бырыһыан туолан иһэр. Барыта 452 ынах сизмизминититтан Эрилинэ Эристин аатынан соххотта 30-та огуһунай буоһатылына.

Саяскы эйиыга бэлэм турута малтох. Сорох совхозтар манын снэзэтиэн толору хайчына иллитэр. Муус устар 1 күнүгээд тургутуу Су-буруусай аагына совхозка 200, «Чурапчы» совхозка 959, «Мутудай» совхозка 804 центнер бурдун снэзэти тийбит. Оттон «Вахсы» совхозка 100 тонна снэзэ наада буолуохтаагыттан амыл бачагылар дэри графин да суох. Совхозтарга баар 380 трактортон 44-дэ улампыр турута суох. Өрөмүөн олус быстаннык.

нытмалар. Бу селде 10
ары тракторга бастах оро-
мүөн ытылынына, Сов-
хозтар бу дымалга кинран
баран 948 тонна дизель,

нэй оттугу. 633 тонна бензини ороскуоттаатылар. Муус устар 1 күнү-изери гуругуан 405 тонна дизельнэй оттул, 140 тонна бензин саллааһа баар.

Райсовет президиумунан 8 бааһынай хаһаайыстыбата регистрацаланна, кинилэргэ 198,5 гектар сир сыһыардыллына. Ону таңа Сыланың «Вытовик», Эрлэн: Эрлэнтин аатынан совхозка «Строитель» кыра предприятиелар, тутулуга суох тутар өрөмүсүнүүр участанат. «Рембыттехника», «Чечир» иччат предприятияра баар буолулар.

Райпотребсоюз наби-
лизнявца 7607,2 тгн.
солк. эртигна, ошон сору-
дагын 129 бырыкчан то-
лордо. Этуу комбина-
тын ийиниз улашпир фир-
менпиз мадагын 15593
солк. беродууктаны
атылаата. Тэрлэтээр
фонддарын суотугар 212
тгн. солк. тыа хааайыс-
тыбатар техникага ую-
на хааайыстыбанная ин-
вентарь атылаалынына

Оройуонга 2031 тыһ. солк. капиталнай тутуу ыытылына. Ити үлүстэн 22,3 бырыһыана производственной объектары тутууга ороскуоттанын. Тутар-танар үлүлэр нээ-мэллэрэ 1711 тыһ. солк. таһыаста, ол эбэтэр уон-сай капиталнай тутуу-тан 84,2 бырыһыанан млар. Оройуонга Сүбү-руускай аатынан аар со-хор тутар-танар үлүн сардалаа, «Вахсы» со-хор 35 тыһ. солк. суума-лаах техниканы атыла-ста. Итинтэн ураты хаба-ныстыбалар үлүс баста-ны кварталга капиталнай уугуу долоруулар суох, сорох сохордартарга квар-тал түмүктэннэр дизер-үбүлээһиннэрэ быһаарыл-лыбата. Оройуон үс ту-тар-танар тэриэтэлэрэ 1848 тыһ. солк. үлүн оҕороннор, көрдүлүбүт аминтэ 116,7 бырыһыан долордулар, ол иһиттан бэйэлэрин куустарынан 145,6 тыһ. солк. суума-лаах үлүн ыыттылар.

В. ПЕРМЯКОВА,
статистика оройуон-
наабы отделин на-
чалаһына

Льенч 14 биахтара төрөөн, үүт-ас эбил-
лэн үлэ-хамнаас үөхүгэр сийдбэллэр.
күннэтэ арын сьааар 120—130 кг үрүн
илгэи атаараллар.

Адамынгар саймын Кодьоло дүн саймынха тахсаалар. Манна жиндэр оркуолаа үөрэнэр оюолорун көмөлөүлөрүлэр, үлөү үөрөтэлэр. Ити курдук тыа сириг ыала бэйэлэрингэр табыгас-таабынан аттарынан эги-үүгү дэлэтингэ үлэтинилэр, бэйэлэрингэр ди, совхозка ди ол хардарыта барыстаага келуни.

Снимок: арендатор Н. Г. Адамов

Т. Кардашевский фотота

Отделение
бастыңнара

Сыл бастагы кварти-
лыгар үүтү ыаһыгына
«Мындагайы» совхоз
Соловьевтаары отделение-
ты арендаторлара кула-
гаа суох көрдөрүүлээх-
тэр. Ол курдук, И. З.
Кондратьев салайааччы-
лаах «Юность» ферма
кварталлаары сурдаары
55 центнеринан аһаран,
быланыны 125 бырыһыан
тодордо. Отгон Д. Д. Фе-
доров иккис буолан 98
центнер үрүн илгэи
ылыахтаахтарын 142 цент-
нери үрүлүттүлөр. Ону
таһынан үгүс биридин-
лээн ыанныксыттар со-
рудаарынан лаппа аһар-
дылар.

Ол түмүгөр отделение урдуниң үүт мамыгар бастагы кварталлаақы сорудах 105,2 бырайыман толоруллубута. Мырындар ылбыт стартарын өсө татимирлар туунутар ынаналлар. Отделениега үүт таабарынана 72 эрз бырайыманга тэг. Ити түмүгөр үүтү босударкт-вога тууттары сорудақа туюлбата.

A. MAKAROV

Элбэфи онгорор
былааннаахтар

Субуруукай аатынан советсэс Хатылытаабы отделеинтын үлэинтэрэ Ленинский субуотунуука айбааи онторор былааннаахтар. Ол курдук, Егор Степанович Захаров салайааччылаах бдделение трактористара от миниппа-лиахтара. Туолуматтан, Хатырыктан от тайнаахтара. Маана гүөрт трактор уонна уонтан тахса үлэит ааттыада.

Килин аппарату үлэни-
тэре мэс кэрдэнигэр сыл-
дыахтара. Бу үлэбэ
гүүрт трактор бэриллэбэ.
Оттоа ферма үлэнигэр
хотоннорутар, хотоннорун
тайыгар ырааһырма үлэ-
нэ дэригэстэныахтара.

П. ПУДОВ
управляющий

«Мугудай» совхоз ас-
пыт салга туорахтаах
культуралары 320 тонна-
ны хомуйуурхтаадын 114
тоннаан толорботого. Ол
сүрүн бариччыларинан
сирн тагастааһын мөлөх
турунтаада, сиэрдиһалар
тутууга бөлмөгө үүрүл-
лүбэтара, үүнүүнү ынах
сүөгү хонна сыгыт тей-
силтэ, сиэһинэ маастабайа
буолбуттара. Ону толга
лаары көтөрүү, хадьма-
ды хорутуу билиһинэ
толоруллубаттара улахан
окууну оморбута, сиэме
хааччытыбатын мөлөгө
эмиэ абынсаахтаспитэ, Үтү
иттестер тула совхоз
администрациятыгар, от-
делениелар советтарыгар
эрбөхтөн илестилиннэ.
А.Т.ГЛАВН.

Бийыл тууректаах культуралары Төлей отделениетиҥар 400 гектарга ыдыахтаахтар. Огно урдуҥ үүнүү өсөтүтү Алесей Васильевич Корзин салаһар. Минилөр икки Т-150, биір МТЗ трактордоохтар. Бурдуҥ үүнүөркөчидер ааспыт сылта паардаһыны икки тогуҥ күбүһүгү хадымылы хорутууну хаачыстыбалаахтын ыһпыттаһар. Куоҥ үүнүүгү 250 гектарга ыдыахтаахтар, сүөһү аһылыга буолар культуралары 300 гектарга ыттал. 1500 тонна сылтаһи бөлүмүһи сорукудаахтар. Ол эрээри сүмэһиҥ хааччылымыларын турута ыһтар мөлтөх. Золотиниҥаттан 100 тонна сылтаһи ыһыныта сүөһү бөтүһа ыдыахтаахтара ыраһаһи баһыһыһыҥа ыһырыһах.

Сүрх тийгэтэйчлэлэр бийнл гектар ахсынган орлотунан 8,5 центнер туорахгаарх, культуураар туушүүлэрин үлээр зорук таахтар. Ичинээр 1500 гектарга хаары чигэтгэрдилэр, бааһынада 600 тонна нойсому кылтардизэр. Ыллыгын туругунан дэбүмнэл сэмэтэ бадр, эбиэһинин кыачыктаран олорхоллор. Ааспыт сылга туорахгаарх, культуура ыһыгын ыках туошу уонна сылга тосконт, сээһинэ таһаарылдыбытын туһунан үгүсгүк көпсөтүлүн буолбуттаах. Итин сөххөх директор Н. А. Пинигин бэллээр. Ичин оһу бүтөйдөһүн боннууһо кыалдыбатынан быбаарэр. Ылгидан бааһы-Наларынан сүрдийһин ту-туу суога итинник балаһыаньада түрдүбүт. Урукку сылларга хас ама алаары бааһынаны

Урхи холбуу бүтэйдээний
мэтгэллэр эбит. Ол ийн
бүтэйдэр ааннарын аһаас
хааллары мээсэабайдын
ганаарылмоыт, аны бу-
рундааы дэбигис булуу
кмаллыбат. Быһата, хоу-
наы мээчирэн сиритэн
араарыи эрэ курдук бү-
тэйдээний мэтгэллэрэ
сыһата буллина. Ол
ийн быһыл сирэ ого
роочуллар бүтэйдээний
бингдэн бааһиналарынан
ыһтар былааннахтар.
Онуоха субу күнүртэ
бөлөнүн үлжин ыһталлар.

— Былыл сага, 10-ча гектарга хортусуонуу олоордогго быһаарыммыһын, — диир совхоз директоры И. А. Пинигин. — Ол эрэри баччаанга дээрэ сизмэтин була илиинит. Бына холуйан, 15 тонна мурдук сизмэ наада. Вияр сиртэн булуох мурдук буолбонуп да, кылэтин 3-түү солк. бысылгытыттан тапсыбатахпыт. Сизмэбитигэр 45 тыһ. солк. кутан бараммыт, ону толубар үүнүүнү ыларбыт сарбах курдук. Аны 1000 кв. м мийиэх теплицкада огуруону уонна помидору олордустахпыт эбитит. Быһаа теплицаттан 4 тонна үүнүүнү государство туттарыахтаахпыт. Ол эрэри сыл ахсын бу боһуоруону кыайа туппалпыт. Сизмэ баарын урдукка, улаатит илин көстүбөт. Онон сыл ахсын оскуоланы кытта кэлэстэтиэр эбитит. Быһыл даҕаны төһө оннук дьаһанаарга тийиэбит быһылаах.

Саясат ыңымыга туттулар техника өрмүгүнө саралана илик. Ордуң Тейл өртүгөр дизельный уматын келти. Бынал уматын боппурунунан уюмсайынан даганы кыпчыгарар баланын алаахтар. Соххона бүтөлдөйин боппуруна саям кыпчыгараттар өртүтөрүнөн буолар. Эмбх сыйлаах от сыматын ыспы бааһыналарын сентен бүтөйдүн илнтер.

Бостөрүн курдук, хаһаан-
иннааһын сана нымдал-
рыстар иһирин түбүнүн
үүстүтүн көрсөтүбүт да,
«Мугудай» союздас Түрөт-
таах уонна сүөһү аһыды-
та буолар культуралары
иһын итэһинэ сиртэн тү-
рунтаах үүнүүнү ыһын
бонтуруостарын дьаал-
тыһын уһуннарбыт, эһи
урукку сымлар итэдьэстэрэ
хаттыһар куттаһааһыт.

С. АЛЕКСЕЕВ.

СОВЕТСКОЙ ТУТУУ

БАРЫТА ЭЙИГИ ТУСКУТУГАР

Магаһынар прилавок-тар кураанабынан кор-бүттэрэ ыраатта. Бу со-тору коммунан киллэр-халаан да киллэрлэргэр эрээ кыра. Онон баары киһиэхэ барытыгар тэн, дээн үлэрин, чуолан, бу кээпэ сымтаны тур-да. Чураачы сельский Со-ветин эргингэ уонна аһылыкка бастайааннай коммиссията бэйэтин ки-инигэр туруорбут сорукта-рыттан биридэстэрэ—ити.

Нэһилиэнньэттэн маҕа-һынар аһыан-үөлүтүн хаччылылар тэнэ суоҕун туһунан үгүс үн-сүүлэр нириллэр. Ити баар суох. Быстахтык ы-лааха. «Сельхозтехника» маҕаһыныга сырмы ах-сын убаһа, оттон гастро-номка ынах этэ атыста-нара тоһо сирдээрий? Ити атын да бородуукталарга ностөр. Коммиссия ити би-ричинэтигин товаровед-тар маҕаһыныгар кытта сүбөһэ суох үлэниллэрин ааҕар. Ол эрэри туһаан-наахтар ону билинэхтэ-рин сөччө-бөччө бадарба-тар. Иккиннин, дьаһалы-нан түгэтиллэр бородуук-та наар биһр маҕаһыныга бориллэрэ эмиз сымна.

Туох да дьэбит иһин, этэргэ дылы, иһиг иһит салааһынаах — боро-дуукта барыта дьаһалы-нан атыллыаматтына, тустаах маҕаһын бэйэ-тин атыллыааччыларыгар түнгэтэр. Оччотугар итин-

из киһи буолбут гастро-ном эрэ хааччылар дьөно сырмы ахсын ордуктаах аһы ымаахтарын сөп. Ол ааспыт компоту атыл-лаһыныга ырылхайдык көстүбүтэ. «Сельхозтех-ника» маҕаһын үлэни-тэргэ, хайдахтаах да ба-рытыгарын иһин, 150 үс-тууна компоту нэһилиэн-нэһилэргэр барытыгар ти-риэрлэр кыахтар суоҕа. Ол кэмгэ гастроном то-бох компоттарын эбинэн киһиэхэ барытыгар тиэр-дэн атыллыабыта. Дьа-һалынан бориллэр боро-дууктаны атыллыыр ма-ҕаһын былаанын ылым-туойа толоруо да эрэбит. Онон дьаһалынак бори-ллэр бородууктаны маҕа-һыныгарга уочараттан биэрэргэ туруорсубуну-тун толоруох курдук ты-нан иһэн эмиз тохтоту-лар.

Урун ас айдаана син-биһр намыраабат. Райот-ребсоюз салаатата атын маҕаһыныгарга атыллы-тарбатын оборудование суоҕунан быһаарар. Маҕа-һыныга адыллыат, чаас иһинэн бүтэр ас тымытар установакаларга сөччө да наадыбат биллэр. Онон бэйэ баҕата, кыһамныта суоҕун эрэ курдук сына-лааха сөп.

Коммиссия иһки прода-вцы сессияга отчуотта-тарга боппурос туруоран ситистэ. Бу иһинэтиги да саларыа. Киһилэр үлэ-лэ-

риттэн нэһилиэнньэ аһы-нан-үөлүтүн, табаарынан хааччылыыта быһаччы тутулуктаахын өйдөөхтө-рин наада. Сырыны-аһы-ны кыһар, булуҕас-таһы-гас үлэнигэр хааччылар маҕаһыныгар бунатып атын туруктаахын нэһи-лиэнньэ бэйэтэ да сына-лыра буолуо.

Коммиссия кооперативнай комитети кытта ыһа сн-бөстөхтэх үлэнир. Та-баар үлэниллигитигэр бэ-йэтин санааларын этэр. Дьон үксэ табаары та-риллэлэринэн үлэринэн улаханык биһирэстэ. Урунку өртүгэр аҕа-һы-лыбыт утуктаах баара баара мэлдьх буолбатах. Уочаракка да сымлааччы эрэ сылдыра баар суох этэ. Билигин комитет аҕ-тыгар сайабыллынылар өрөһөлүү мустан эрэллэр. Билигин санаабытыгар, ма-һаха эмиз сөптөөх ба-һаары ылымлаахтаах. Быстахтык ылааха, ор-дуктаах балаһыаньынан туһанар дьоннор—вече-раннар, Герой-иһилэр, и-һилигиттэр, эдэр ыаллар, о. д. а.—сайабыллыны-ларыгар хайдах сымла-наһааха, ханын быһа-рыллары ылааха сөбү? Мин санаабар, ветеран дьон бэйэтигэр уонна көр-гөнгөр итингэ бэйэтин көрүүтүгэр эрэ сылдыр өбөлүгүгэр анаан табаары ылаан сөп. Оттон ма-һы үлэнигэр буолбут өбөлүгү

хааччына оҕоро сир-дээх буолбатах. Киһитэр — эдэр дьон, — снн атыт-тар курдук, уочараттан ы-тылаахтар. Холобур, ветеран Т. 46 разведчик күндү түүлэх саҕалаах дьахтар сонун биэрэргэ көрдөһөр. Сэттэ уонуттан тахсыбыт кырдыаҕа киһи түс бэйэтэ дэҕаны. Ити разведчик иһинэ наады-баҕара биллэр. Кырдык, үлэнигэр буолбут кыргыт-тардаах Сэринттон ыһыт-ыар баастарыттан эрдэ олохтон туораабыт вете-раннар оҕолоро итингэ хай-дах кыһылыларый? Эдэр ыал буолла да табаары уочарата суох биэрэр эмиз дьэмсидин буолуон сөп. Чаччы көмөлөһүгүгэр и-һитэ суох, дьоннэһити наадылар эрэ эдэр ыалга борилинэхтэх дин саныы-бын. Биирдилээн, дьон иһиттэр массынаа, те-левизорга, холодильника стенкага, о. д. а., быһата, күн талбытыгар барыты-гар туруорсан сайабы-лынына киллэрлэр. Ки-һилэр онуоха бааралла-рын баалыыр табыллы-бат эрэри, комитет та-баары үлэрингэ со-циальной сирдээх бу-лууну туһунар буоллаҕы-на, итингэ барытыгар иһи-ринэр. Аттарына сатыыра наада суох. Киһи ту-руорсан олоххо бастаан наадалаахтары эрэ уоча-рата суох быһа ылаан

сөп. Онон Совет ол та-баардар иһингитэрин оҕорон, депутаттарга со-рудаһтан быһаардыллы-ларын хааччылыларын өссө төгүз бөһүгэр наа-да. Холобур, мин санаа-бар, стена, магнитофон, полированной остуол иһин курдуктар бастаан уоча-раттаах наадылылар та-баардар буолбатахтар. От-тон холодильника суох хайдах оҕоруоха сөбү, буолан баран уопсай ды-на.

Бийиги коммиссиябыт үлэтигэр элбэх ыраакат-тары көрсөбүт. Ол нэһи-лиэнньэ өйдөөбөтө, өйөө-бөтө буолар. Хас маҕа-һыныгар ахсын рабочай хонтуруол коммиссияларга тириллбиттэрэ. Оҕор үлэ-лэрэ ханна баарый? Суох. Сорох дьон, бэйэлэрин эрэ тустарынан санаан, уочаракка харса-хабыра суохтар, кооперативнай комитет үлэтин харгыста-на сатыыллар. Тус бэйэ-лэр туһун буолбакка, атыт-тары эмиз көрүүххэ. Со-вет эргингэ, аһылыкка бастайааннай коммиссията тугу, хайдах-туох үлэни-сөбүн, туох этинлэрдээх-хитин киллэрэргит, бил-лэрэргит наады. Үлэ ба-рыта эһиги тускутутар оҕоһуллар, онон эһиги туруорсууларгыт бастаан учуоттаналлар.

М. НОГОВИЦЫНА,
Чураачы сельский Со-ветин эргингэ уонна аһылыкка бастайааннай коммиссиятын пред-седателэ.

«Ыччат» программаны дьүүллэһибит

Кумаабыга хаалбатын

Оройуонмутугар бэлэ-нэһэ сылдыр «Ыччат» программа бырайы-аһын дьүүллэһин. Хаһа уһаата-көһөтэ. Хаһа ту-муктэһэрэ билигин да бил-либэт. Ити уһааһын-на-һэһин туох да үчүгэи аралыа суоҕа.

Бэйэм оройуоннаагы комсомольскай тэрилтэ-дэ үлэтирибиз «Ыччат» пол-литиката» дьин төбөлөөх үһүс салаа бастаан пууну-гар маннай тохтуум. БУЛКС ыччат соҕотох об-щественной - политической тэрилтэ буолар. Били-гин бу тэрилтэ ыарахан финансовый балаһыаньа-га оҕорор. Онон оройуон бюджеттыттан райкоммла үбүгүн көмөлөһүүххэ наа-да. Бу боппурос быһа-рылыныаҕына эрэ ыччаты сомоҕолуур үлэ барыа.

Райсовет президиумун састаабыгар хайаан да биһр эмэ ыччат предста-витель баар буолуохтаах. Манна ыччат лидерын кил-лэрүүххэ сөп. «Народнай депутаттар Советтара ыч-чат представительство-лаах» буолуохтаахтар» дьэн этин, мин санаабар, сымна киллэриллибит. На-роднай депутаттары бы-бардааһын демократичес-кой, альтернативнай то-рукка барар. Онон ыччат кулаһынан кыайтарыан сөп. Ол курдук, бэйэбит буруйбут да буоллаҕа, оройуонмутугар ыччаттан соҕотох депутаттаахпыт. Быһаар хампааньатыгар кыттыбыт мөлтөх. Үһүс салаа иһиге пуунугар «э-һилигитер социальнай-эко-номическай сайдыыларын былааннарыгар ыччаттар этиилэрин учуоттуурга, наадалаарын киллэрэргэ» дьэн этин саамай соҕо киллэриллибит. Ыччат нэ-һилигит оҕор-дьаһагар хайаан да кыттыахтаах.

«Ыччат уонна аһыгы оскуола» дьэн төбөлөөх бастаан салаага «оскуола-ларга кооперативтар, ко-мо хаһаайыстыбалары тэ-рийтэххэ» дьэн этини эһи киһилэриэххэ баара. Рынок сымнаһыныла-рыгар киһиэр эрэбит. Ма-һаха үөрэнээччи оскуола паартатыттан экономичес-кай, финансовой сымна-лары билиэхтээх. Оччотро эрэ кэлин үлэлииргэр-хамсыыргар, иһинки да оҕор туһалаах буолу-оҕа. Манник саҕалааһын-нар оройуонга суох буол-батахтар. О н у о х а советскай, профсоюзнай, хаһаайыстыбаннай орган-нар оскуолаларга көмө-лөһүөхтэрин наада.

Оройуонмут иһингэр оскуола выпускниктары-гар үөрөххэ киллэрлэ-ргэр, иһэн талан ылаа-рыгар анаан идэе туһа-һы киһини аһа үлэ-тэххэ. Бу киһигэ үрдүк квалификациялаах спе-циалистар үөрэнээччилэ-ргэ, ыччакка үөрөх, үлэ туһунан туһалаах субси-аманы оҕоруо этилэр.

Хаһа баҕарар програм-ма финансовый материаль-най базадаах эрэ буолла-һына олоххо киирэр. «Де-рзубина» уонна «Дьыо-көргөн» программалар ма-териальнай базалаа суох буолан сир-халлаан иһи ардыгар ыһанан хаалы-лар дьэххэ сөп. «Ыччат» программа ити програм-малар курдук кумааһыга эрэ хаалбатын туһугар ыччаттар бары үлэһит-тэхтэр.

Национальной оскуола: сүһүөххэ туруу кэмэ

„Урүг Уоланнын“ билсигини

Сотуртааҕыта Якутскайга учууталлар идэлэрин үрдэтэр институт тэрийинитинэн национальная оскуола концепциятын олоххо киллэрингэ айымны-лаахтык үлэнир учууталлар түмсүүлэрэ буолла. Манна методистар, оҕо садын итээччилэрэ эмиз кыттыһылар. Барыта 26 оройуонтан муһунубут.

Бастаан күн Саха ССР үөрэтин министриг национальная үөрөх тэрилтэ-лэригэр уонна наукага солбуйааччы националь-най оскуоланы сайынна-ры концепциятын автора Е. П. Жирков Саха ССР национальной оскуола-рын сайгардан сайыннары-ны ситэрдибит бырайы-аһын билсиппинэрде. Ону дьүүллэстэбит, ырытты-быт.

Иһиге күн Мэҥэ-Хаҥа-лаас оройуоннаагы Дьа-һыл орто оскуолатыгар сырыттыбыт. Директор И. Е. Сергучев ма-һык көспүр:

—1—XI кылаастарга «Саха сирин норуоттарын национальной культурала-ра» дьин предмет ниридэ. Нэһилээҕэ иккилин чаас көрүллэр. Саха тылын учуутала Илья Гавриль-ич Ваншев оҕорбут про-грамманынан үөрэтэбит. Маны таһынан бары пред-меттэргэ национальной компонент киллэриллини. Ол бата үөрэттлэр про-грамма 20 бырайыана олохтоох матырынаалтан турар.

Программаны оҕорууга бийиги опытытын туһа-мыттар. Ол курдук, бары кылаастарга сахалыы үө-рэтин киллэрдилибит ты-нан баран «оҕолорбут нууччалыы биллэхтэрин» сатаныһы» дьин нуучча тылыгар көрүллэр чаас-тарын сарбылбатахтар.

Дьаһылда кылаастары-нан саха ыйдарын били-тэһин үгэһэ кубулуйбут. Холобур, олоххо ыһык, хоһуун ыһык олус тэ-рээһинээхтэрин ардааттн бэлэмнээн ыһыһыттар. Бэлэмнээх ахсын оҕо

араас сорудахтары толо-ролор, айылҕаны үө-рэттлэр. «Булт» дьин аһаҕа раздэлы үөрэттлэр. Оно бултааһын аһаастары-гар, сатабылыгар үһү-лаллар. Күбүн муһаха сылдыбыттар. Билигин нэһилик кырдыаастарыт-тан бултааһын үгэстэрин туһунан матырынаал хо-мулаллар.

—Оскуолаларга на-чальнай байыаннай ба-дэмнэни уруоктары суох оҕорон эрэллэр. Онон военруктар уолаттары ит-тэр хайыскалары тобу-луохпутун наада.—дир Андрей Андреевич.

Баянча, фольклорга, спорт национальной кө-рүтүгүгэр эмиз тус-туһу-нан кылаастар бааллар эбит. Эһикс хореография кылааһын аһа баҕалаах-тар. Үөрэтэр-производст-веннай мастарыскайдаах-тар. Манна уолаттар мас-тан, тимиртэн националь-най оҕоһунтары оҕорол-лор, кыргыттар сахалыы таһаһы тигиллэр. Сылга 5000 сол, бородууксуу-ны оҕорон, атыга та-һаарыахтаахтары биһр тыһыынчаан аһабыттар. Оҕолорго теорияны учу-таллар үөрэттлэр эбит. Оттон атын мастардар оҕолор оҕорор дьорууда-рын сайыннараллар. Оскуола 26 учууталтан ураты туспа хамнастаах 5 мастар үлэлир. Оскуоланы бүтэрэллэригэр оҕолор лопар, иһтэһиһт, тоһар, слесар идэлэрин ылааллар. Ким баҕалаах фотографтар, радиолу-бистеллэр, эдэр механиктар курубуоктарыгар дьарык-таналлар.

Түмэүү үһүс күнүгэр бөлөхтөргө араһан айар үлэһэн дьарыктынныт. Оскуолаҕа киһиэн иһи-нээҕи састаах оҕолорго уонна үөрэнээччилэргэ на-циональной оскуоланы сайыннары концепцияты-гар ологуран саҕа про-грамма оҕоһулунна. Саха-һы оскуола моделын оҕо-рууга эһи үлэ ыһы-лынына.

А. ИВАНОВА

Фотоинформация

Хабаровскай кыраай.
Нанайскай оройуон
Найхыи саллэһинэти-
гэр 100 оҕо — балык-
сыттар, булчууттар, мас
кэрдээччилэр оҕолоро—
государство толору
хааччылыгыгар оло-
ролор. Киһилэри ис-
кусство оскуолатыгар
уруһуйдуурга, маһынан
уһаарга, быһсапка-
лырга, үһкүүлүүргэ
үөрэттлэр.

Снимокка: А. П. Са-
мар (уга дьини) оскуо-
лаҕа декоративнай-при-
кладной искусство кур-
суун үөрэтэр. Хаһас
дьини — үөрэнээччи
Миша Сатыков.

Белорусскай ССР.
Гродненскай уобалас
Слоимскай оройуонун
Мала Кракотка дэ-
риэбинэгиттэр оҕолор 90
саастаах самодель-
най музыкант уонна
художник Ульян Ива-
нович Грасевич дуһа-
һынан эдэрин киһи сө-
дөр. Вилейскай гимна-
зияттан революционнай
үлэтин иһин уһуллубу-
та, түөрт снл нарцера
олорбута. Советскай
былаас сымларыгар 8
снл учууталлаабыта,
кулаууна директордаа-
быта.

Снимокка: У. И. Гра-
севич дьэһитигэр.

КАМЕНЩИКТАР ХАННАЛАРЫЙ

Бу идэбэ урут суолта бариллибэтэбэ таайар

Ханнык бабарар объект тутуулар матырыялаа, ыттыллар үлэсэр хаачыстыбалаах буолуута, бырайыага, үбэ-аһа, бодьодо тутууһуллуута ирдэнэр. Ол иһин республика хаһаа-аһыстыбалар икки ардыларынан хозрасчетнай капитальнай тутууга уурайыска техникаһы - надзору тутар. Күнн «Якутагропромстрой» МПМК-тын специалистарын ытта совхозтарга ыттыллар дуогабардаах капитальнай тутууларга биэргэ үлэһэр.

Вилигин араас объекттары таанынан тутуу салааларына. Выйыл «Якутагропромстрой» МПМК-та дуогабар быһыытынан уопсайа 2502 тыһ. солк. биэс таас объекты тутар. Ол иһигэр Хатылыга 95 миэстэлээх ово салын тутуута 1989 сылтан ыттыллар. Мындааһыга 90 миэстэлээх ово сала, ону тэҥэ Маралааһыга, Чыапсарада, Уһун Күөлгэ квартиральнай котельнайдар тутуллаллар.

Иккертэн бу дьыл төрдүс кварталыгар Мындааһытаагы ово салын дьинэ үлэбэ киирээхтээх. Манна Иван Иванович Софронов салаааччылаах 14 киһилээх биригээдэ бастайааннай үлэһип. Ол ыйыгар дьэри нөндөйүн бүтэрэн, онтон ыла сүтэрин үлэһэрин саралыыр сорукаах. 1 кварталга, соруларын аһаран, 117,2 тыһ. солк. үлэһин толордо. Оттон сыл иккис кварталыгар 310 тыһ. солк. үлэһин ыттыахтаах. Бу объект котельнай бүтүн туар. Үлэһиттэр даҕаны тутууну таас паранынан ыттыыга далаача опытырбыттар. Ол эрээри манна сорох мадалаах матырыяаллар көмүгэр аҕалылыбетахтары үлэһин улаханнан атахтыыр туруктаах. Холобур, мөңдүмөһүнэр икки ардыларыгар тэлгэниэхтээх плиталар Мох-соқоллоохтон кыһан кэлэ илктэр.

Оттон Хатылы дедеталын котельнайын сваяллара туһан тураллар. Манна матырыяал уонна тутар биригээдэ суоһунан үлэ барбатада. Субу күннэргэ 6 киһилээх биригээдэ санта калла. Ол тыһан баран бытархай блоктары оҕорор Мындааһытаагы сьахтаа матырыяал утатыллыбакка төлөһүннээһин табыстар.

Уһун Күөл котельнайын тутуутун 8 киһилээх олохтоох биригээдэ ыт-

тыахтаах. Бу күннэргэ буровой техника тийиэхтээх, сваялларын таһаллар. Чыапсарада 6 киһилээх биригээдэ баар. Күннлэр 83 сваяны туруорадулар. Оттон Маралааһы объекттар үлэһипр дьон көстө илктэр.

Вилигин уолаттарбыт таас тутууга саччо үөрүйэбэ суохтара сүрүн маһа-һинэн буолла. Ол иһин Уһун Күөл-тин, Чыапсарадан таас тутуулары ыттар сирдэргэ дьону мытан үөрөт-төрө сатааттылар. Күннлэр онно тий-һэн арматуралары бааһыма, суура-даһыны (раствору) хайдах оҕорор-го, кирииччэни уонна бытархай блоктары хайдах уураарга үөрөн-дөр, ыттытаах рабодайдарга сыстан таһа үлэһэллэр.

Дуогабардаах ити биэс объекттан саамай улаханнарынан Мындааһы-таагы уонна Хатылытаагы ово сал-тара буолаллар. Холобур, Мындааһы объектга 947 тыһ. солк. суумалаах. Сыл иккис кварталыгар бу биэс объектка барыта 262 тыһ. солк. ту-тар. таһар үлэ ыттыллыахтаах. Ол иһик эрдэттан тутуу матырыяалла-рынан хааччыйымага сүрүн болгомот-уурулуон наада. Аны хаачыстыбаны күчэйиһэ, бырайыак хабаннаабанка тутууһуллуутугар, тутуу бодьохторо киһиликтэритигэр туһааннаах про-рабтары сэрэ техникаһордар тэҥэ эппиэттэһэллэр. Көстөрүн кутдук кү-ннлэр үлэлэбэ быһыыһат сиһэстээх.

«Якутагропромстрой» МПМК-та ити объекттары сэрэ Маралааһыга мастерскойу, Диринга оскуоланы уонна күнн котельнайы, оройуон күннигэр үүт заводун, Одьулуунга квартиральнай котельнайы эмэ таас паранынан тутар. Ити тутуу күнн далааһынаахтык ыттылларын көр-өһипир. Онон таһынан тутууга олох-тоох кадрлары үөрөтэрингэ оройуон совхозтарын, тутуутун тэриятэлэрин салаааччыллара утатыллыыбат дьа-һаллары ыталлара эрөһиллэр. Ол иһин олохтоох сирбелары туһанан тутуу матырыяалларын бэйэ күтү-һүн болгоһуннээһин ыһрата суох суолта-ны ылдыахтаах. Итинник нааскылаах-тык быһаанынан, дьаһанак үлэһэ-түһүтүннэ эрэ капитальнай тутууга туох эрэ хамсааһыны оҕоруохтутун сен.

С. АЛЕКСЕЕВ.

ЭБЭРДЭЛНИЙТ!

„Үрүг Уоланнын“ билсиги

ҮӨРЭНЭ КЭЛИНГ

Алларай нефть прод-ты. бобук
Чурапкы сэлэизиньгэти би КА. итветета
АЗС-ла. улэлнирэгэ ратордара уюнна
1991 сыл кудун туту кунуттан мгырар.
150 солжусбайтан 50 солжусбайтатара—
Предприятие көмө аһаайыстыбыла дияри.
предприятие үлэр тара этинэн уон Онон
аһынан хааччылаллар. огуруот

БОЛБОЙУН: ОЙУУ

Ойуурга баһаарта
раабылаларыгтар оло
нуттан ыам ыйын 5
на оттук маһын кэр
тободун уоһна мууу
лэриллэр. Ыраастааһ
таһастаабыг сүрдэр
һам тизэллэбэтэх ту

БОЛБОЙУН: СИУУРУ ЫРААСТЫР ЫЙ

Лесхоз администрации.

Администрация

Оройуоннаады кини балыһа администратцията, партийнай, профсоюзнай тэрилтэлэрэ, балыһа коллектива үлэ ветерана медтехники

ВАСИЛЬЕВ Николай Лазаревич

б. дь. муус устар 14 күнүгэр уһун ыарахам ырыыттан олбүтүнэн тутас дьонулар дьирин кутубаннарык билдэрэллэр.

хондолзоохтун өлбүтүнөн ийнэтигэр, биһиги төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дигриг күтүр-
самытын тигэрдэбит.

Редактор э. т. А. С. ОКОЕЛОВ

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Кар-
Маркса, 26. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-33
отделы—21-25, общий—21-505.

Учредитель газеты «Сага олох» — районный Совет народных депутатов, соучредитель — райком РКП.

Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж— 4130

Чурачинская районная типография Госкомиздата Якутской ССР, г. Чураччи, ул. Кирова Маршала, 36 кв.